

REGLUR - DRÖG
um styrkveitingar utanríkisráðuneytisins
til félagasamtaka og fyrirtækja í þróunarsamvinnu

I. KAFLI.
Hlutverk og starfsemi.

1. gr.

Gildissvið og markmið.

Reglur þessar gilda um styrkveitingar utanríkisráðuneytisins vegna verkefna á sviði þróunarsamvinnu til íslenskra félagasamtaka sem starfa í ófjárhagslegum tilgangi og íslenskra fyrirtækja. Hér er átt við þróunarsamvinnu í víðum skilningi, þar með talið mannúðaraðstoð.

Markmiðið er að draga úr fátækt, bregðast við neyðarástandi og styðja við atvinnusköpun og sjálfbæran vöxt í fátækum ríkjum heims.

Þátttaka og samstarf ólíkra hagsmunaaðila í þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoð er grundvöllur þess að hægt sé að innleiða heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun á fullnægjandi hátt.

Við úthlutun og umsýslu styrkja er leitast við að tryggja jafnræði, hlutlægni, gagnsæi og samkeppnissjónarmið. Styrkveitingar skulu samræmast áherslum stjórnvalda um framlög til alþjóðlegrar þróunarsamvinnu, sbr. 6. gr. laga um alþjóðlega þróunarsamvinnu, nr. 121/2008, ákvæðum 42. gr. laga um opinber fjármál, nr. 123/2015, reglugerð um styrkveitingar ráðherra, nr. 642/2018 og heimsmarkmiðum Sameinuðu þjóðanna.

2. gr.

Stuðningur við verkefni.

Styrkveitingum er ætlað að hvetja til þátttöku og framlags félagasamtaka sem starfa í ófjárhagslegum tilgangi og fyrirtækja til þróunarsamvinnu. Veittir eru styrkir til eftirtalinna verkefna:

- a) nýliðaverkefna félagasamtaka í þróunarsamvinnu og forkönnunarverkefna fyrirtækja,
- b) þróunarsamvinnuverkefna fyrirtækja,
- c) þróunarsamvinnuverkefna félagasamtaka sem starfa í ófjárhagslegum tilgangi,
- d) mannúðarverkefna félagasamtaka sem svara alþjóðlegu neyðarkalli hverju sinni,
- e) kynningar- og fræðsluverkefna félagasamtaka,

Ráðuneytið getur gert rammasamninga við félagasamtök um þróunarsamvinnu eða mannúðaraðstoð að undangenginni auglýsingu, sbr. 4. gr. Sá fjárhagsrammi sem rammasamningar byggja á tekur mið af fyrri úthlutunum og starfi samtakanna. Félagasamtök sem gert hafa rammasamning við ráðuneytið eru að öllu jöfnu ekki styrkhæf til stakra styrkja til sams konar verkefna og rammasamningur nær til.

Utanríkisráðuneytið getur í þeim tilgangi að styðja við heimsmarkmið Sameinuðu þjóðanna um sjálfbæra þróun með stuðningi við þátttöku félagasamtaka sem starfa í ófjárhagslegum tilgangi og fyrirtækja í þróunarsamvinnu stofnað sjóði og ákvarðað þeim fjármuni til að úthluta til verkefna sem tilgreind eru í 1. og 2. mgr og sett sjóðunum sérstakar verklagsreglur.

3. gr.

Styrkhæfi.

Styrkir sem koma til framkvæmda þróunarsamvinnuverkefna skulu bundnir við verkefni í ríkjum á lista þróunarsamvinnunefndar Efnahags- og framfarastofnunarinnar (OECD-DAC) um viðtökulönd opinberrar þróunaraðstoðar. Gjaldgeng samstarfsríki eru lágtekju- og lágmillitekjuríki auk smáeyþróunarríkja.

Kynningarverkefni og fræðsluverkefni félagasamtaka skulu koma til framkvæmdar á Íslandi. Kynningarverkefni eru ætluð til að auka þekkingu almennings á málaflokknum en fræðsluverkefni eru

ætluð til uppbyggingar þekkingar eða eflingu stofnanagetu umsækjenda í tengslum við þróunarsamvinnu.

Umsækjendur skulu, í samræmi við 8. gr. laga um alþjóðlega þróunarsamvinnu, nr. 121/2008, sýna fram á að þeir uppfylli viðurkenndar kröfur alþjóðasamfélagsins á sviði þróunarsamvinnu, m.a. OECD-DAC, hvað varðar þekkingu, gæði tæknilegra lausna, almenna getu og fjárhagslega burði til að taka þátt í alþjóðlegum þróunarsamvinnuverkefnum.

Umsækjendur þurfa að uppfylla kröfur sem Ríkisendurskoðun gerir um meðferð og vörslu fjármuna á sviði þróunarsamvinnu og mannúðaraðstoðar.

Styrkhæf félagasamtök sem starfa í ófjárhagslegum tilgangi skulu uppfylla eftirtalin skilyrði:

- a) Vera skráð í fyrirtækjaskrá ríkisskattstjóra sem félagasamtök, skv. rekstrarformi eða starfsgreinaflokkun, eða vera skráð sem félag til almannaheilla með starfsemi yfir landamæri skv. lögum nr. 119/2019.
- b) starfa í ófjárhagslegum tilgangi (e. non-profit),
- c) hafa sett sér lög og starfandi stjórn,
- d) félagsmenn, styrktaraðilar eða stuðningsaðilar séu minnst 30 talsins,
- e) hafa lagt fram staðfestan ársreikning,

Styrkhæf fyrirtæki skulu uppfylla eftirtalin skilyrði:

- a) Vera opinberlega skráð fyrirtæki sem ekki teljast ríkisaðilar, t.a.m. einstaklingsfyrirtæki, félög og sjálfseignarstofnanir,
- b) hafa starfað í a.m.k. eitt ár,
- c) hafa lagt fram staðfestan ársreikning,
- d) hafa lagt fram staðfest gögn um að fyrirtæki sé í skilum með opinber gjöld og lífeyrisgreiðslur,
- e) hafi samstarfsaðila í tilteknu þróunarlandi, en einnig geti fleiri samstarfsaðilar komið að verkefninu s.s. háskólar og félagasamtök,
- f) verkefnið tengist kjarnastarfsemi fyrirtækis,
- g) uppfylli skilyrði ríkisaðstoðarreglur EES samningsins um minniháttar aðstoð (e. de minimis) til fyrirtækja,
- h) staðfesting liggi fyrir um að fyrirtækið hafi það að markmiði í rekstri sínum að stuðla að ábyrgum viðskiptaháttum t.d. með aðild að hnattrænu samkomulagi Sameinuðu þjóðanna um siðferði og ábyrgð í viðskiptum (e. UN Global Compact), eða uppfylli önnur alþjóðleg viðmið um samfélagsábyrgð og ábyrga starfshætti.

II. KAFLI.

Umsóknir og úthlutanir.

4. gr.

Auglýsingar.

Að jafnaði þrisvar á ári, öllu jafna í janúar, apríl og september, auglýsir utanríkisráðuneytið fyrirhugaðar styrkveitingar og kallar eftir umsóknum. Í auglýsingu skal gera grein fyrir þeim fjárhæðum sem í boði eru, hvernig umsóknum skuli háttað, umsóknarfresti, áætluðum afgreiðslutíma umsókna, úthlutunarreglnanna að öðru leyti og verklagsreglna við úthlutun og hvernig unnt sé að nálgast þær.

Taka skal fram í auglýsingu að umsækjandi um styrk skuli lýsa með greinargóðum hætti markmiðum verkefnis sem liggur til grundvallar umsókn, áætlun um framkvæmd þess og tíma- og kostnaðaráætlun, auk þess að veita aðrar upplýsingar sem taldar eru nauðsynlegar. Njóti umsækjandi annarra styrkja eða framlaga vegna verkefnisins skal hann gera grein fyrir þeim. Þá skal taka fram að einungis umsóknir sem uppfylla skilyrði auglýsingar og úthlutunarskilmála verði teknar til greina.

5. gr.

Umsóknir.

Öllum umsóknum skulu fylgja gögn sem staðfesta styrkhæfi umsækjanda skv. 3. gr. ásamt fylgiskjöllum og upplýsingum sem nauðsynlegar eru samkvæmt verklagsreglum sjóðanna.

6. gr.

Úthlutunarskilmálar.

Auk þeirra krafna sem gerðar eru til umsækjenda í 3. og 5. gr., og krafna sem leiða má af 8. gr. laga um alþjóðlega þróunarsamvinnu, nr. 121/2008, gilda eftirtaldir úthlutunarskilmálar um styrkveitingar skv. reglum þessum:

- a) Verkefni skulu vera í samræmi við stefnu Íslands um alþjóðlega þróunarsamvinnu, þá einkum hvað varðar þverlæg málefni þ.e. jafnréttis- og umhverfismál ásamt því að vera mannréttindamiðuð,
- b) meginmarkmið verkefnisins skal vera í samræmi við þróunarmarkmið í því samstarfslandi þar sem þróunarsamvinnuverkefni verður framkvæmt,
- c) verkefnið stríði ekki gegn áætlunum og þörfum samstarfslandsins,
- d) verkefnið hafi mælanleg þróunaráhrif.

Eftirtaldir úthlutunarskilmálar um styrkveitingar til fyrirtækja gilda einnig skv. reglum þessum:

- a) Verkefni skulu fela í sér skýrt viðbótargildi (e. additionality), þ.e. samstarfsverkefni sem ekki kæmu til framkvæmda eða fjármögnunar á venjulegum markaðsforsendum,
- b) í samræmi við verklagsreglur þróunarsamvinnunefndar Efnahags- og framfarastofnunarinnar (e. OECD-DAC) um opinber framlög til þróunarsamvinnu, getur bein aðstoð við hefðbundinn útflutning á vörum og þjónustu og/eða markaðssetningu (e. primarily commercial objectives) ekki talist vera þróunarsamvinna og er því ekki styrkhæf,
- c) verkefni mega ekki leiða til ótilhlýðilegrar röskunar á samkeppni,
- d) ekki skal fjármagna verkefni sem eru á útilokunarlista evrópsku þróunarfjármögnunarstofnananna (e. EDFI),
- e) tryggja skal eftir því sem við á fylgni við ríkisaðstoðarreglur EES-samningsins.

Unnt er að skilgreina nánari skilmála í verklagsreglum sem gildir um hverja úthlutun.

7. gr.

Mótframlög og fjármögnunarhlutfall.

Gerð er krafa um mótframlag til þeirra verkefna sem sótt er um styrk fyrir. Mótframlag má ekki greiða með opinberum styrkjum, hvorki íslenskum né erlendum. Er upphæð mótframlaga sem hér segir:

- a) vegna þróunarsamvinnuverkefna fyrirtækja er að lágmarki gerð krafa um 50% mótframlag,
- b) vegna þróunarsamvinnuverkefna félagasamtaka er að lágmarki gerð krafa um 20% mótframlag,
- c) vegna mannúðarverkefna er að lágmarki gerð krafa um 5% mótframlag,
- d) vegna kynningarverkefna og fræðsluverkefna er að lágmarki gerð krafa um 20% mótframlag.

Unnt er að skilgreina nánar hvernig mótframlög og fjármögnunarhlutfall skuli háttað í verklagsreglum sem gildir um hverja úthlutun.

8. gr.

Styrkfjárhæðir og tímarammi verkefna.

Tímabil styrkveitingar til félagasamtaka sem starfa í ófjárhagslegum tilgangi getur numið allt að fjórum árum fyrir þróunarsamvinnuverkefni en einu ári fyrir önnur verkefni. Styrkir til nýliðaverkefna

eru veittir til eins árs og nema að hámarki 4. m.kr. Ekki er skilgreind hámarksupphæð fyrir styrki til þróunarsamvinnu á vegum félagasamtaka sem starfa í ófjárhagslegum tilgangi nema hún sé sérstaklega tilgreind í auglýsingu.

Styrkveitingar til fyrirtækja nema að hámarki 200.000 evra yfir þriggja ára tímabil. Forkönnunarstyrkir til fyrirtækja eru veittir til eins árs og nema að hámarki 2. m. kr. Tryggja þarf fylgni við ríkisaðstoðarreglur EES-samningsins eftir því sem við á og hafi styrkþegi hlotið ríkisstyrk, annars staðar frá, getur veittur styrkur lækkað sem því nemur.

9. gr.

Mat á umsóknum

Umsóknir skulu metnar og þeim gefnar einkunnir á grundvelli gæðaviðmiða sem eru birt á heimasíðu utanríkisráðuneytisins. Gæðaviðmið byggjast á stefnu Íslands um alþjóðlega þróunarsamvinnu og sýna hlutfallslegt vægi matsþátta og taka mið af tilgangi stuðnings utanríkisráðuneytisins við verkefni félagasamtaka og fyrirtækja.

10. gr.

Matshópar

Utanríkis- og þróunarsamvinnuráðherra úthlutar styrkjum að fengnu áliti matshópa sem skipaðir eru þremur sérfræðingum, eftir því sem við á. Skipun matshópa er í höndum ráðherra og skal að jafnaði vera til þriggja ára. Matshópar gera tillögu til ráðherra um úthlutun og ráðstöfun fjár til verkefna. Tillögur skulu vera skriflegar og geyma í stuttu máli almenna lýsingu á framkvæmd og málsmeðferð við tillögugerðina. Sérhverri umsókn skal fylgja stutt umsögn ásamt tillögu um afgreiðslu hennar.

Matshópar geta óskað eftir frekari upplýsingum frá umsækjendum ef þörf er á, einnig er matshópum heimilt að leita umsagnar fagaðila.

Ráðherra tekur ákvörðun um styrkveitingar á grundvelli framkominna tillagna. Tilkynna skal öllum umsækjendum skriflega um afgreiðslu umsókna.

Utanríkisráðuneytið birtir upplýsingar um nöfn styrkþega, einstök verkefni og upphæðir styrkja á heimasíðu ráðuneytisins.

11. gr.

Úthlutunarsamningur.

Gera skal skriflegan samning um framlag á grundvelli úthlutunarskilmála, sbr. 6. gr., þar sem tryggð er fullnægjandi skýrslugjöf um framvindu verkefnisins og reikningsskil. Sé framlagið til lengri tíma en sem nemur einu fjárlagaári skal í samningi koma fram skýr og bindandi fyrirvari um að áframhaldandi fjárstuðningur við verkefnið sé háður því að fyrir hendi verði fjárheimildir í fjárlögum þeirra ára sem samningur tekur til. Ef breytingar verða á skiptingu fjárveitinga innan málaflökks skv. ákvörðun ráðherra skulu samningsaðilar finna leiðir til að aðlaga verkáætlanir að breyttri fjárveitingu.

Hefjist verkefni ekki innan árs frá því að tilkynnt er um styrkveitingu fellur styrkur niður, nema sérstaklega sé sótt um frest og hann veittur. Umsókn þess efnis skal vera skrifleg og rökstudd.

III. KAFLI.

Eftirlit og gildistaka.

12. gr.

Framkvæmd og eftirlit.

Framkvæmd styrkts verkefnis er á ábyrgð styrkþega og samstarfsaðila hans. Styrkþegum er skylt að kynna utanríkisráðuneyti eða Ríkisendurskoðun stöðu verkefnis sé þess óskað. Eftirlit er á hendi alþjóða- og þróunarsamvinnuskrifstofu ráðuneytisins og skal ráðuneytið og Ríkisendurskoðun hafa aðgang að öllum viðeigandi gögnum til að endurskoða fjárreiður og framgang verkefnis.

Fyrirtækjum er skylt að stofna sérstakan bankareikning fyrir styrkveitingu ráðuneytisins. Styrkir úr sjóðnum skulu einungis greiddir í tengslum við raunkostnað fyrirtækja eða samstarfsaðila vegna

einstakra verkefna. Ráðuneytinu er heimilt að setja þak á taxta vegna vinnuframlags og aðkeyptrar þjónustu og skal slíkt vera tilgreint í samningi.

Styrkþegi skal gera allar viðeigandi ráðstafanir til að fyrirbyggja hvers konar spillingu í tengslum við nýtingu fjármuna, sem og misbeitingu valds við framkvæmd verkefna. Heimilt er ráðuneytinu að stöðva greiðslu styrkveitinga og krefjast endurgreiðslu skili ábyrgðaraðili verkefnis ekki inn framvinduskýrslum, miklar breytingar verða á verkefni, eða vakni grunur um að fé sé ekki nýtt í samræmi við verkefnaskjal og fjárhagsáætlun. Jafnframt er ráðuneytinu heimilt að stöðva greiðslu styrkveitinga og krefjast endurgreiðslu vakni grunur um spillingu eða misbeitingu valds í tengslum við framkvæmd verkefnis, t.a.m. í kynferðislegum tilgangi, af hálfu eða í garð þeirra sem að verkefninu koma. Áður en ákvörðun um slíkt er tekin skal styrkþega gefinn kostur á að koma sjónarmiðum sínum á framfæri og leggja fram gögn máli sínu til stuðnings.

Styrkþegar skulu hafa í starfsemi sinni og gera kröfu um að samstarfsaðilar sínir hafi, eða komi sér upp, verkferlum eða viðbragðskerfum fyrir viðtakendur aðstoðar til að bregðast við ábendingum um misnotkun eða misbeitingu valds.

Að verkefni loknu skal styrkþegi kynna ráðuneytinu árangur og niðurstöður þess með skriflegri skýrslu.

13. gr.

Fjármálastjórnun.

Styrkþegar eru ábyrgir fyrir því að tryggja að samstarfsaðilar þeirra á vettvangi fylgi viðeigandi stöðlum varðandi bókhald og fjármálastjórn. Styrkþegar eru jafnframt ábyrgir fyrir því að tryggja að samstarfsaðilar hafi fullnægjandi getu og hæfni á þessu sviði. Kaup á vörum, vinnu og þjónustu skal vera í samræmi við alþjóðlegar reikningsskilavenjur og góðar innkaupavenjur. Styrkþegar skulu viðhafa góða stjórnarhætti og sýna ráðdeild við nýtingu styrksins.

Styrkþegar skulu setja stefnu um afstöðu sína og ráðstafanir gegn spillingu og siðareglur varðandi meðferð fjár. Styrkfé má aldrei renna beint til opinberra starfsmanna, íslenskra eða erlendra ríkja, í því skyni að greiða fyrir framgangi verkefnis sem sótt er um styrk fyrir. Styrkþegar eru jafnframt ábyrgir fyrir því að þjálfa og upplýsa sína samstarfsaðila um stefnu, siðareglur og aðra slíka staðla sem samstarfsaðilar þurfa að fara eftir. Styrkþegum er skylt að setja inn ákvæði um afstöðu og ráðstafanir gegn spillingu í þá samninga sem þeir gera við verktaka og undirverktaka.

Styrkþegar skulu án tafar upplýsa ráðuneytið skriflega um ólögmætar gjörðir, spillingu eða misnotkun fjár sem styrkþegar komast á snöðir um eða þeim hefur verið bent á, hvort sem slíkt á sér stað innan samtaka styrkþega sjálfra eða samstarfsaðila þeirra. Styrkþegar skulu rannsaka og ef nauðsyn ber til, grípa til ráðstafana gegn einstaklingum sem verða uppvísir að spillingu eða misnotkun fjár. Slíkar ráðstafanir geta til dæmis verið lögsókn, kæra til lögreglu, kvörtun, tilkynning til eftirlitsaðila eða brottvísun úr starfi. Styrkþegar skulu halda ráðuneytinu upplýstu um þær ráðstafanir sem gripið er til, framvindu úttekta og rannsókna, og láta ráðuneytinu í té lokaskýrslu þegar slíku ferli er lokið.

Vannýttar styrkupp hæðir skulu endurgreiddar ráðuneytinu að verkefni loknu.

14. gr.

Framvinduskýrslur verkefna.

Framvinduskýrslur eru gerðar af framkvæmdaaðilum. Þar er framgangur verkefnis miðað við verkáætlun reifaður og frávik skýrð. Skýrslurnar skulu byggjast á þeim árangursramma sem settur var fram í verkefnaskjali og vera einfaldar, skýrar og skorinorðar. Framvinduskýrslur skulu m.a. innihalda upplýsingar um aðföng og útgjöld, sem og vöktun verkefna og byggjast á árangursvísum sem settir eru fram í styrkumsókn.

Uppsetning og framsetning framvinduskýrslna er ekki stöðluð. Skýrslur sem almennt eru notaðar við verkefnastjórnun má nota við upplýsingagjöf til ráðuneytisins.

Framvinduskýrslum vegna langtímaverkefna skal skila á að minnsta kosti hálfs árs fresti allt til verkloka. Jafnframt skal skila ársskýrslum fyrir öll verkefni. Greina skal tafarlaust frá aðstæðum sem

torvelda framkvæmd verkefna. Ráðuneytið áskilur sér rétt til að kalla eftir ítarlegri upplýsingum frá styrkþega um vöktun og stöðu verkefna.

15. gr.

Lokaskýrsla verkefnis.

Í lokaskýrslu skal gerð grein fyrir aðföngum og útgjöldum verkefnis, auk þess sem greint skal frá framvindu þess yfir verkefnistímann. Koma skal fram hvort og hvernig þau markmið sem sett voru með verkefninu hafi náðst og mat lagt á áhrif þeirra. Skila skal lokaskýrslu til ráðuneytisins að öllu jöfnu eigi síðar en þremur mánuðum eftir verklok. Lokaskýrslu vegna langtíma þróunarverkefna á vegum félagasamtaka skal skila eigi síðar en sex mánuðum eftir verklok.

16. gr.

Greinargerð ráðherra um framlög.

Ráðherra gerir grein fyrir fyrirhuguðum útgjöldum vegna framlaga í fylgiriti með frumvarpi til fjárlaga, sbr. 19. gr. laga um opinber fjármál, nr. 123/2015, og í árskýrslu sinni skv. 62. gr. sömu laga.

17. gr.

Úttektir.

Óháð ytri úttekt á styrkveitingum til félagasamtaka og fyrirtækja og árangur verkefna þeirra skal að jafnaði fara fram á þriggja ára fresti.

18. gr.

Lagagrundvöllur og gildistaka.

Reglur þessar sem settar eru með vísan til 5. gr. reglugerðar um styrkveitingar ráðherra, nr. 642/2018, sbr. 42. gr. laga um opinber fjármál, nr. 123/2015 og á grundvelli 10. gr., sbr. 6. gr. laga um alþjóðlega þróunarsamvinnu, nr. 121/2008, öðlast þegar gildi.